

від цілеспрямованої та систематичної педагогічної роботи, що базується на принципах прийняття, поваги та підтримки, а також від об'єктивної діагностики досягнутих результатів та активної участі сім'ї.

Список використаних джерел:

1. Алексєєнко Т. Ф. Соціалізація особистості: можливості й ризики: науково-методичний посібник. Київ, 2007. 152 с.
2. Ілляшенко Т. Інтеграція дітей з особливими потребами в загальноосвітній заклад. Соціальний педагог. 2009. №5. С. 26-35.
3. Тат'янчікова І. В. Соціалізація дитини з особливими освітніми потребами: поради педагогам та батькам : методичні рекомендації педагогам спеціальних закладів освіти та батькам, які виховують дитину з особливими потребами. Слов'янськ : Видавництво Б.І. Моторіна, 2020. 161 с.

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ «ТЕАТР ЕМОЦІЙ»

Корсун Діана, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Колосова О., кандидат педагогічних наук, доцентка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Емоційна компетентність є однією з ключових складових гармонійного психічного та соціального розвитку дитини дошкільного віку. Вона забезпечує здатність дитини усвідомлювати власні почуття, розуміти емоційні стани інших людей, адекватно виражати емоції та регулювати поведінку в соціальній взаємодії. Саме рівень сформованості емоційної компетентності значною мірою визначає успішність соціалізації дитини, характер її взаємин з однолітками й дорослими, рівень самооцінки, емоційного благополуччя та здатності до самоконтролю.

Результати констатувального етапу дослідження виявили нерівномірність розвитку емоційної сфери старших дошкільників, труднощі у розпізнаванні власних і чужих емоцій, недостатній рівень емоційної саморегуляції, підвищену тривожність та обмежені можливості вербалізації переживань. Це зумовило необхідність організації формувального етапу експерименту, спрямованого на цілеспрямований розвиток емоційної компетентності дітей у спеціально створених педагогічних умовах.

Формувальний етап експерименту реалізовувався шляхом упровадження спеціально розробленої програми «Театр емоцій». Основною метою програми було формування емоційної компетентності старших дошкільників через розвиток здатності розпізнавати та ідентифікувати емоції у себе та інших, опанування навичок адекватного вираження й регуляції емоцій, розвиток емпатії, співпереживання, позитивної самооцінки та соціальної адаптації.

До основних завдань програми належали:

- розвиток уміння розпізнавати власні емоції та емоційні стани інших людей, збагачення емоційного словника;
- формування навичок осмислення емоційного досвіду, усвідомлення причин виникнення емоцій і їхнього зв'язку з поведінкою;
- оволодіння елементарними прийомами емоційної саморегуляції, зниження напруження та тривожності;
- розвиток уміння конструктивно діяти в емоційно складних і конфліктних ситуаціях;
- формування основ емоційної безпеки та вміння зберігати власні психологічні межі.

Програма реалізовувалась у груповій формі, що сприяло створенню атмосфери довіри, прийняття й позитивного емоційного досвіду спільної діяльності.

Програма «Театр емоцій» була розрахована на 6 тижнів і включала 12 тематичних занять, які поступово ускладнювалися: від знайомства з базовими емоціями до моделювання складних соціальних ситуацій і конфліктів.

Провідним методом роботи виступала театралізована діяльність, що поєднувала рольові ігри, міні-сценки, драматизацію казок, мімічні й тілесні вправи.

Кожне заняття передбачало поєднання вербальної й невербальної експресії емоцій, обов'язкову рефлексію та обговорення почуттів героїв і власних переживань дітей. Особливістю програми була її поступова логіка: спочатку діти вчилися розпізнавати та називати емоції, згодом – розуміти їх причини, а наприкінці – регулювати власні емоційні реакції та конструктивно взаємодіяти з оточенням.

Важливе місце у програмі посідали вправи на усвідомлення й систематизацію емоційного досвіду. Зокрема, вправа «Наведи лад у шафі» допомагала дітям розрізняти емоції, почуття та тілесні відчуття, формувала навички класифікації власних переживань. Вправи «Емоційні кульки» та «Кольоровий експеримент» сприяли розвитку емоційної обізнаності, встановленню асоціативного зв'язку між емоціями, кольором і мімікою.

Окремий блок занять був присвячений роботі з конкретними емоціями. Вправи «Зірочки єдинорога», «Танець переможців» і «Скарбничка радості» допомагали дітям проживати й посилювати позитивні переживання, формували вміння зберігати радість як внутрішній ресурс. Вправа «Коли серцю сумно» сприяла усвідомленню смутку як природного почуття, розвитку емпатії та навичок отримання підтримки.

Для роботи з гнівом використовувалась вправа «Світлофор: зупинись – усвідом – обери дію», яка формувала навички емоційної саморегуляції та конструктивного вирішення конфліктних ситуацій. Подоланню страхів сприяла казкова вправа «Хоробре мишеня», що формувала образ внутрішньої сили й упевненості. Зниженню тривожності та емоційного напруження була присвячена вправа «Метелик спокою», адаптована з технік EMDR.

Зміцненню позитивного самосприйняття сприяла вправа «Найкраща людина», яка мала потужний емоційний ефект і підтримувала формування адекватної самооцінки.

Важливим елементом програми стала підготовка до драматизації казок. Аналіз емоційних станів персонажів казок «Колобок» і «Рукавичка» допомагав дітям розуміти мотивацію поведінки героїв, співвідносити власні почуття з переживаннями інших і знаходити способи підтримки та регуляції емоцій у складних ситуаціях.

Серія мімічних тренінгів, побудованих на реальних життєвих ситуаціях, сприяла розвитку емпатії, навичок вербального й невербального вираження почуттів, уміння прогнозувати емоційні реакції та обирати конструктивні способи взаємодії.

Реалізація програми «Театр емоцій» засвідчила її високу ефективність. У старших дошкільників спостерігалось підвищення здатності розпізнавати й ідентифікувати емоції, розвиток емпатії та емоційно-ціннісного ставлення до інших, формування навичок адекватного вираження та регуляції емоцій. Діти навчилися краще розуміти причини власних переживань і поведінки оточення, конструктивно діяти у конфліктних ситуаціях, знизився рівень тривожності та підвищилася адекватність самооцінки.

Отже, програма «Театр емоцій» є ефективним інструментом цілеспрямованого розвитку емоційної компетентності старших дошкільників. Вона забезпечує комплексний вплив на когнітивний, емоційно-ціннісний і поведінковий компоненти емоційної сфери дитини, формує практичні навички саморегуляції, емпатії та конструктивної соціальної взаємодії, що є важливою передумовою успішної адаптації дітей у подальшому освітньому та соціальному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Готтман Д., Деклер Д. Емоційний інтелект в дітей. Переклад з англійської Шиналь Х. Харків: Віват, 2023. 272 с.
2. Загадковий світ емоцій. Розвиток емоційної сфери дошкільників. Упоряд. І. В. Молодушкіна. 2-ге вид. Х. : Вид. група «Основа», 2011. 208 с.
3. Котелянець Ю. С, Зубалій А. О. Театралізовані ігри як засіб розвитку творчості дітей дошкільного віку. *Науковий часопис НПУ імені*

М. П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 97'2024. Серія 5. С. 68-72

4. Лазаренко В.В. Розвиток емоційного інтелекту дітей дошкільного віку у театралізованій діяльності. *Педагогічні науки. Молодий вчений* № 12 (76) грудень, 2019. С.279-282.

ВИХОВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ СМАКІВ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Лазаренко Наталія, докторка педагогічних наук, професорка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Печуляк Анна, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Сучасна школа переходить від моделі «накопичення знань» до моделі «розвитку особистості». Естетичне виховання стає фундаментом для формування духовності, емпатії та моральних цінностей, що є протиположним прагматизму сучасного світу. Художньо-творча діяльність є одним із найпотужніших інструментів у вихованні молодших школярів. У цьому віці діти надзвичайно сприйнятливі до образного мислення, емоційних вражень та мають природну потребу в самовираженні.

Питання естетичного виховання розкрили у своїх працях Т. Горобець, О. Земляна, Т. Коваль, Л. Старовойт. Дослідниці наголосили на тому, що воно є цілеспрямованим і систематичним педагогічним процесом формування в дітей молодшого шкільного віку здатності сприймати, розуміти, оцінювати й створювати прекрасне в мистецтві, природі, навколишньому середовищі та людських взаєминах, а також розвитку їхніх естетичних почуттів, смаків, ідеалів і творчих здібностей.